

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ· ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ·

ΝΙΚ. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.
ΑΛΕΞΑΝ. Δ. ΒΛΑΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἑτησίᾳ Δρ. 7.—
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἑτ. 7.50
Ἐξάμηνος 4.—
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8.—

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ»

Ὀδὸς Φειδίου ἀριθ. 13
κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικῆς Συνεδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

15 — ΛΕΠΤΑ — 15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Γεωλογικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους μετὰ εἰκόνας ὑπὸ Κ. Μητσοπούλου.—Ἡ ἔθνογραφία τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸν κ. Philippson ὑπὸ Χ. Ν. Κορύλλου.—Ὁ φωνογράφος.—Τὸ βόρειον σέλας.—Χρονικὰ καὶ τέσσαρες συμβουλαὶ καθ' ἑβδομάδα ὑπὸ Α. Δ. Β.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

ὑπὸ Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια τοῦ προηγ. φύλλου)

§ 9. Μεσοζωϊκὸς ἢ μεσολιθικὸς αἰὼν.

Ἐξάφανίζονται ὀργανικὰ μορφαὶ ζῆσαι εἰς ἀρχαίας περιόδους καὶ ἐμφανίζονται ἕτεραι, ὁμοιάζουσαι μᾶλλον πρὸς τὰς τῶν νεωτέρων περιόδων.—Ἀμμωνίται, βελεμνίται, ἰχθυόσαυροι, πλησιόσαυροι.

Τὰ τοῦ αἰῶνος τούτου πετρώματα (ψαμμίται, ἀσβεστόλιθοι, ἀργιλικὸι σχιστόλιθοι), ὄντα ἐπεστρωμένα ἐπὶ παλαιοζωϊκῶν στρωμάτων, καταδείκνυσι μεγάλας καὶ παραδόξους διαφορὰς. Μεγάλῃ σειρά ἐνοργάνων ὄντων, ἅτινα ἤκμασαν κατὰ τὸν παλαιοζωϊκὸν αἰῶνα, ἐν τῷ μεσοζωϊκῷ ἐξαφανίζονται καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ προσώπου τῆς τότε γῆς, ἢ δι' ὀλίγων τινων καὶ ἐνδεῶν διακλαδώσεων ἐξακολουθοῦσι καὶ εἰς νεωτέρους χρόνους. Οὕτω π. χ. πολλὰ γένη πτερίδων (καλαμίτης, σφηνόφυλλον κτλ.), ἀκμάσαντα εἰς ἀρχαιότερους χρόνους ὑπὸ μορφῆς δεινροειδεῖς, ἐν τῷ μεσολιθικῷ αἰῶνι ἐκλείπουσιν· αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς πολλὰ ζῶα, π. χ. ἐκλείπουσιν οἱ τριλοβίται, οἵτινες ἔζησαν κατὰ τὴν μεταβασικὴν περίοδον. Κατὰ τὸν

αἰῶνα δὲ τοῦτον ἐμφανίζονται πλείσται νέα μορφαὶ πολλῶν γενῶν καὶ ὁμοιογενειῶν, ἐν αἷς παρατηροῦνται ὀργανικοὶ τύποι ἀήκοοτες εἰς νεωτέρας τῆς γῆς ἡλικίας ἢ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καθ' ἡμᾶς περίοδον. Ὅθεν ἐν τῷ μεσολιθικῷ αἰῶνι ἀναγνωρίζεται πρόδοσ τις ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἐνοργάνου κόσμου πρὸς τελειότερον ὀργανωμένας καὶ ποικιλώτερον ἐσχηματισμένας μορφὰς ζῶων καὶ φυτῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ αἰὼν οὗτος ἐκλήθη μεσολιθικός.

Καὶ ἐκ τῶν φυτῶν ἀνευρίσκωμεν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀντὶ τῶν ἐκλειψάντων ἀγγειοκρυστογάμων (πτερίδων) ἐξελισσομένην μεγαλοπερή σείραν κυκαδοειδῶν καὶ κωνοφόρων (1), ἅτινα σποραδικῶς ἔζησαν κατὰ τὴν προηγούμενον αἰῶνα, καὶ δένδρα τινὰ δικοτυλήθωρα (πλάτανος, λεύκη). Ἐκ δὲ τῶν ζῶων οἱ ἀμμωνίται (ζῶα, ὡς οἱ ὀκτάποδες, ἅτινα ἔφερον κέλυφος εἰς θαλάμους διαιρούμενον) καὶ οἱ βελεμνίται (ἀνάλογοι πρὸς τὰς τευθίδας) λαμβάνουσι περὶ τὰ μέγα τοῦ αἰῶνος τούτου μεγίστην ἀνάπτυξιν καὶ περὶ τὸ τέλος ἐξαφανίζονται. Ἐπίσης κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, ἰδίως περὶ τὰ μέγα αὐτοῦ, πελωρίων λαμβάνουσιν ἐξέλιξιν ὑπὸ μορφῆς παραδόξους καὶ τερατώδεις τὰ σαυροειδῆ τέρατα πελώρια, ἰχθυόσαυροι καὶ πλησιόσαυροι κληθέντα, ἦσαν οἱ κυρίαρχοι τῶν τότε θαλασσῶν (τῆς ἰουρασίου περιόδου), οἵτινες οὐ μόνον κατεβρόχθιζον ἰχθύς, ἀμμωνίτας, ναυτίλους, ἀλλ' ὡς φαίνεται καὶ αὐτῶν αὐτὰ τὰ νεογνά! Ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι μάχαι διη-

Σημ. (1) Φυτὰ γυμνόσπερμα. Τὰ κυκαδοειδῆ ἀποτελοῦσι μορφαὶ μεταξὺ φοινίκων καὶ πτερίδων, ἐνῶ τὸ ἔυλον αὐτῶν ἐμοιάζει πρὸς τὸ τῶν κωνοφόρων, ὡς εἶνε ἢ πεύκη, ἢ ἐλάτη. Φυτὸν κυκαδοειδὲς εἶνε τὸ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν δένδρον, ὅπερ παράγει τὸ σάγον.

νεκεῖς ἐγένοντο ἐν ταῖς τότε θαλάσσαις! Περὶ τὰ μέσα τῆς περιόδου ταύτης ἐνεφανίσθησαν καὶ τὰ πρῶτα θέρμαιμα ζῶα (θηλαστικά καὶ πτηνὰ), ἅτινα ἐτελειοποιήθησαν καὶ πολλὰ πελωρίαν ἔλαβον ἀνάπτυξιν κατὰ τὸν καινοζωϊκὸν αἰῶνα. Ὑποδιαίρουσι δὲ οἱ γεωλόγοι τὸν αἰῶνα τοῦτον εἰς τρεῖς γεωλογικὰς περιόδους.

1) τὴν *τριαιδικήν*, συνισταμένην ἐκ ψαμμιτῶν καὶ ἀσβεστολίθων καὶ φέρουσιν φυτὰ χερσαῖα, σαυροειδῆ, ἰχθύς καὶ ἄλλα ζῶα. 2) τὴν *ιουράσιον* (ἐκ τῶν ὀρέων ὀύρα), ἐξ ἀσβεστολίθου κυρίως συνισταμένην καὶ ἐγκλείουσιν πλείστα λείψανα ἡμικριτῶν, βελαντιῶν, ἰχθυοσαύρων, πτηνῶν σαύρων, πτεροδακτύλων, ἀρχαιοπτερυγῶν καὶ ἄλλων καὶ 3) τὴν *κρητιδικήν* ἧς τὰ πετρώματα ἀσβεστολίθου, μάρμαρι καὶ ψαμμίται, ὧν γνώρισμα παλαιοντολογικὸν οἱ ἰπτιορίται. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων περιόδων μόνον ἡ κρητιδικὴ ἀπάντη ἐν Ἑλλάδι.

§ 10. Καινοζωϊκὸς ἢ καινολιθικὸς αἰὼν

Ὁ φλοιὸς τῆς γῆς πλείστας ἔπαθε διαρρωγὰς.—Ὁ ἐνόργανος κόσμος πλείστας ἔπαθε μεταβολὰς.—Ἐμφάνισις τοῦ ἀνθρώπου. Περίοδος τῶν παγετῶνων.—Ἡ καθ' ἡμᾶς γεωλογικὴ περίοδος.

Ἐξετάζοντες τὰ χερσώματα χωρῶν, ἐν αἷς πετρώματα νεώτερα ἐξοπλοῦνται ἐπὶ νεωτέρων κρητιδικῶν στρωμάτων, ἀνευρίσκωμεν, ὅτι ταῦτα κατεκρημνίσθησαν ἐντὸς κόλπων καὶ σκαφοειδῶν τῆς γῆς κοιλοτήτων. Ἐκ πολλῶν δὲ γεωλογικῶν φαινομένων συμπεραίνωμεν, ὅτι κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν καινολιθικῶν τούτων πετρωμάτων ὁ φλοιὸς τῆς γῆς πλείστας ὑπέστη διαρρωγὰς καὶ καταστροφὰς καὶ ὅτι σημαντικαὶ ἔκτοτε ἐπῆλθον ἀλλοιώσεις ἐν τῇ διανομῇ τῶν θαλασσῶν καὶ ἡπειρῶν (Παρόβλ. Προμηθ. φυλ. 16 καὶ 17), καὶ ὡς ἐκ τούτου νέαι φάσεις ἤρξαντο τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἡμετέρου πλανήτου καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ζῶντος ἐνοργάνου κόσμου. Τὰ πετρώματα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὰ πλείστα μαλακὰ καὶ εὐθρυπτα (μάρμαρι, ψαμμίται, ἀσβεστολίθου) ἐσχηματίσθησαν ἐντὸς ἀβυθῶν θαλάσσης, ἢ ἐντὸς ὑδάτων ὑφαλμύρων, ἢ γλυκέων, ὅτε καὶ ἡ ἡφαιστειότης τῆς γῆς ἐνήργει πολὺ ἰσχυρότερον καὶ ἐσχηματίσθησαν τότε πολλὰ ἡφαιστεια (Μέθωνα, Μήλος, Θήρα), ὧν τινα διακρίνουσιν ἄχρις ἡμῶν ἐνεργαί.

Ἐνῶ δὲ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πλανήτου ἡμῶν πολλὰς ἔπασχεν ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς διὰ συνζήσεων τμημάτων τῆς *λιθισφαιρίαι* (1) καὶ σχηματισμοῦ ὀρέων

Σημ. (1) Ὁ αὐτὸς τῶν γεωγραφικῶν κριτῆς τοῦ 1887 ἐν τῇ βαναύσῃ αὐτοῦ κριολογίᾳ (σελ. 134) κακίλη τοὺς ὄρους λιθόσφαιραν (τὸν φλοιὸν τῆς γῆς) καὶ ὑδρόσφαιραν (τοὺς ὠκεανούς), λέγων ὅτι θέλει. Ἄλλ' ἂν οἱ ὄροι οὗτοι δὲν εἶνε μὲ τὴν γραμματικὴν τοῦ πανοσόφου τούτου κριτοῦ, τότε διατὶ δὲν κακίλει καὶ τὸν ὄρον ἀτμόσφαιραν, ἧτις δὲν εἶνε ΟΛΟΣΦΑΙΡΑ ἐξ

ὑψηλῶν καὶ παρεσκευάζετο ἡ νῦν τῆς γῆνιου ἐπιφανείας ὄψις, καὶ ἡ τῶν ἐνοργάνων ὄντων δημιουργία ἔπασχεν οὐσιώδεις μεταβολὰς δι' ἐμφάνισεως μορφῶν τελειοτέρων, ἐξ ὧν κατάγονται τὰ νῦν ζῶντα ζῶα καὶ φυτὰ. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ὑπερίσχυσαν τὰ μονοκοτυλήδονα καὶ δικοτυλήδονα φυτὰ καὶ ἐσχηματίσθησαν δάσχη φοινίκων, πλατάνων κτλ., ἐν οἷς φυτὰ, φέροντὰ καλλίχροα ἄνθη. Ἐπελθόντος δὲ βραδύτερον τοῦ κατὰ κλίματα χωρισμοῦ τῶν φυτῶν, τὰ διάφορα τούτων γένη καὶ εἶδη κατέλαβον ἐπὶ τῆς γῆνιου ἐπιφανείας τοὺς τόπους, οὓς νῦν καταλαμβάνουσιν. Ἐπίσης ἄμα τῇ ἐνάρξει τοῦ αἰῶνος τούτου οὐσιώδεις μεταβολαὶ ἤρχισαν νὰ λαμβάνωσι χώραν καὶ ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου· διότι μεγάλαι καὶ ποικίλαι μορφαὶ θηλαστικῶν ζῶων διεμορφώθησαν καὶ ἐπὶ τέλος ἐνεφανίσθη ἡ κριωὶς τῆς δημιουργίας, ὁ **ἄνθρωπος**. Οὕτως ἐνῶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου λείψανα θηλαστικῶν ζῶων ἀτελοῦς ὀργανισμοῦ ἀπαντᾶσι, προϊόντος τοῦ χρόνου ἐμφανίζονται πλείστα καὶ ποικίλαι τούτων μορφαί, πελωρία τὸ μέγεθος καὶ παράδοξοι, π.χ. ἀρκοκύων, σιμοκύων, ἡώλιπος, κορυφόδουρ πολλὰι τούτων φέρουσι μιγάδας τύπους, ὡς τὸ παλαιόθριον, ὁ λοφιόδουρ, οἵτινες προϊόντος τοῦ χρόνου διαμερίζονται εἰς ἀπλουστέρους καὶ καταλήγουσιν εἰς τύπους τῆς παρούσης ἐποχῆς κατὰ κλίματα.

Πρὸ τῆς μεγάλης τῶν παγετῶνων ἐποχῆς ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ ἔζων οἱ πρόγονοι τῶν ἐλεφάντων, τὰ δεινοθήρια καὶ οἱ μαστόδοτες, ἀκολούθως δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν καθολικῶν προσχώσεων (Diluvium), ἧτις χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἐξαπλώσεως παχυτάτων στρωμάτων πάγου ἐπὶ μεγάλων τῆς Εὐρώπης ἐκτάσεων, κατῴκουν ὁμοῦ ἐν αὐτῷ ἐλέφαντες, λέοντες, τίγρεις,

ἀτμῶν, ἀλλὰ κοίλη σφαῖρα ἦς τὰ τοιχώματα ἐξ ἀτμῶν; Ἐπίσης κοίλαι σφαῖραι εἶνε καὶ ἡ λιθόσφαιρα καὶ ἡ ὑδρόσφαιρα ΨΕΥΔΕΤΑΙ δὲ ἀρνούμενος, ὅτι οἱ Γερμανοὶ δὲν ποιοῦνται χρῆσιν τῶν ὄρων Hydrosphäre Lithosphäre, ὁ δὲ ἀμφιβάλλων, ὡς προστρέξει εἰς τὰ ἐξῆς δύο μεγίστης ἀξίας συγγράμματα 1) Unser Wissen von der Erde von A. Kirchhoff τόμ. Α'. σελ. 177, 253—Grundzüge der Geologie von A. Cümbel σελ. 1048 καὶ 1049, ἐνθα ἡ λιθόσφαιρα καλεῖται σ τ ε ρ ε ὸ σ φ α ι ρ α. Ἄλλὰ τί νὰ περιμένη τις παρ' ἀνδρὸς τομήσαντος νὰ π λ α σ τ ο γ ρ α φ ῆ σ ῆ τὸν Seydlitz σελ. 70. «Δὲν εἶνε λέγει αἱ Βαχάμαι νῆσοι κοραλλιογενεῖς, διότι ὁ Seydlitz λέγει, ὅτι αἱ πλείστα εἶνε f l a c h e K a l k f e s e n (πεδινόι, ὄμαλοι, χαμαλοὶ, ἀλιτενεῖς ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι). Ψεῦδεται, διότι ὁ Seydlitz ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του (Ausg : B. 20η ἐκδ.) σελ. 225 λέγει K o r a l l e n f e l s e n. Ἄλλ' ἔστω, ὅτι δὲν λέγει οὕτως, ἀρκεῖ ἡ λέξις flache Kalkfelsen, διότι τὸ flach εἶνε γνώρισμα τῶν κοραλλιογενῶν νήσων. Ὁ ἀμφιβάλλων καὶ ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὴν κακίαν τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὡς ἐξετάσῃ τὰς γεωλογίας καὶ γεωγραφίας καὶ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά καὶ θέλει μάθει ὅτι αἱ Βαχάμαι νῆσοι εἶνε κοραλλιογενεῖς. (Παρόβλ. Die Erde nach Reclus von O. Ule. II τόμ. σελ. 365).

ύαινοι, ρινοκέρωτες, ιπποπόταμοι, διαχωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων, ἀφοῦ ἐπῆλθεν ἡ νῦν κατὰ κλίματα δικίσεις τῆς γῆνους ἐπιφανείας. Οὕτως ἄλλα μὲν εἶδη ἔμειναν ἐν Εὐρώπῃ, ἀποτελέσαντα τοὺς προγόνους τῶν νῦν ἐν αὐτῇ ζῶντων ζῶων, ἕτερα δὲ ἀποδημήσαντα πρὸς χώρας θερμότερας, ὑπέστησαν ἐν αὐταῖς περαιτέρω με-

ταβολάς. Τοιούτων ζῶων λείψανα ἀπκντῶσι καὶ ἐν Πελοποννήτῳ. Στερεῶν Ἑλλάδι, ἐν Κρήτῃ, ἐν Κῶ, ἰδίᾳ δ' ἐν σμικρῷ βῆθει τοῦ χερσῶντος τοῦ Πικεζμίου, ὅπερ εἶνε χωρίδιον κείμενον παρὰ τοὺς νοτιοανατολικούς, πρόποδας τῆς Πεντέλης πρὸς Ἀ τῶν Ἀθηνῶν, περὶ τοῦ ὁποίου ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἐκτεθήσονται τὰ δέοντα.

- Καινοζωϊκὸς αἰὼν.
 - παρούσα περίοδος
 - τεταρτογενὴς περίοδος
 - πλειόκαινος
 - τριτογενὴς περίοδος
 - μειόκαιμος
 - ὀλιγόκαιμος καὶ γῶκαιμος
- Μεσοζωϊκὸς αἰὼν.
 - κρητιδικὴ περίοδος
 - ιουράσις περίοδος
 - περμικὴ περίοδος
- Παλαιόζωϊκὸς αἰὼν
 - λιθάνθρακοφόρος περίοδος
 - δεβόνιος περίοδος
 - σιλούριος καὶ καμβρική περίοδος

Γεωλογικοὶ αἰῶνες καὶ περίοδοι.

Ἐκ τῶν γενομένων δ' ἄχρι τοῦδε ἐρευνῶν κατεδείχθη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐνεφανίσθη συγχρόνως μετὰ τῶν ζῶων τούτων. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως τοὺς ἀμέσους αὐτοῦ προγόνους, οὐδὲ ἀκριβῶς πόθεν ἦλθεν εἰς Εὐρώπην, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἐξ Ἀσίας καὶ Ἰσως καὶ διὰ τῆς γεφύρας, ἥτις, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, συνέδεε

τὴν Ἀστικὴν μετὰ τῆς Μικρῆς Ἀσίας (παρὸν Προμηθ. φυλ. 16, 17).

Εἰς ἀπόσας δὲ τὰς μεταβολὰς τῆς γῆς τοῦ φυσικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου τὰ μέγιστα ἐπέδρασαν ἡ βαθμικὰ γένεσις κλιμάτων καὶ κλιματολογικῶν ζωῶν, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν νῦν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς

γῆς επικρατοῦντα κλίματα, οὐσιώδη ἐπὶ τοῦ ζώντος ὀργανικοῦ κόσμου ἔχοντα ἐπίδρασιν. Ὑποδιαίρουσι δὲ τὸν καινοζωϊκὸν αἰῶνα οἱ γεωλόγοι εἰς τρεῖς περιόδους, ἧτοι τὴν τριτογενῆ, τὴν τεταρτογενῆ καὶ τὴν παρούσαν (τὴν καθ' ἡμᾶς). Καὶ ἡ μὲν τριτογενὴς περίοδος ἔχει ὡς χαρακτηριστικόν, ὅτι ἡ γῆνός ἐπιφάνεια εἶχε λάθει περίπου τότε τὴν παρούσαν αὐτῆς ὄψιν, ὁ ὀργανικὸς δὲ κόσμος κατὰ τὸ πλεῖστον ὁμοιάζετο πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς. Ἐν ταῖς βαθυτέροις αὐταῖς στρώμασιν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πολιτικὰς χώρας ἀπαντῶσιν λείψανα ἐνοργάνων ὄντων, ἅτινα ἦσαν μορφᾷ μιγάδες τύπων ψυχρῶν καὶ θερμῶν τόπων. Αἱ βαθμηδὸν δ' ἐπελθούσαι κλιματολογικαὶ ἀλλοιώσεις ἐπέφερον τὴν κατὰ κλίματα διανομὴν τῶν φυτῶν καὶ ζῶων, περὶ τὰ τέλη δὲ τῆς περιόδου ταύτης τὰ 90 ἕως 95 0⁰ τῶν ἐνοργάνων ὄντων ὁμοιάζον πρὸς τὰ τῆς παρούσης περιόδου. Ὑποδιαίρουσι δὲ τὴν περίοδον ταύτην εἰς τέσσαρας διαπλάσεις ἢ συστήματα α'. τὴν ἠόκαιον καὶ β'. τὴν ὀλιόκαιον, αἵτινες ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν τὰ παλαιογενῆ στρώματα, γ'. τὴν μειόκαιον καὶ δ'. τὴν πλειόκαιον, καλουμένας ὁμοῦ καὶ νεογενῆ στρώματα· αἱ διαπλάσεις αὗται ἀπαντῶσι καὶ ἐν Ἑλλάδι.

Κατὰ τὴν τεταρτογενῆ περίοδον παρεκκολούθησεν ἑτέρα τῶν ἐνοργάνων ὄντων διανομή, διότι δὲν εἶχεν εἰσέτι περατωθῆ ἡ διάκρισις τῶν κλιματολογικῶν ζωνῶν, τόποι δὲ νῦν ψυχροί, ὡς ἡ Σιβηρία, εἶχον τότε κλίμα (1) θερμότερον. Ἡ βραδεία ὁμοῦ καὶ ἡρεμὸς αὕτη τῶν εἰδῶν διαμόρφωσις ἔπαθε κατὰ τοὺς χρόνους τούτους σημαντικὴν διατάραξιν, ἐπελθούσης τῆς λεγομένης τῶν παγετῶν περιόδου, καθ' ἣν στρώματα πάγων παχύτατα ἐκάλυψαν πολλὰς τῆς γῆς χώρας ἐπὶ μακρὰς σειρὰς αἰῶνων, αἵτινες νῦν εἶνε εὐκρατοί. Ἡ περίοδος αὕτη, ἧτις φαίνεται δὲν ἐπεκράτησεν ἐν Ἑλλάδι, ἐπέδρασεν οὐσιωδῶς ἐπὶ τῶν ζῶων καὶ φυτῶν. Οὕτω π. χ. φυτὰ καὶ ζῶα ὑπερθεριῶν κλιμάτων ἐχώρησαν μέχρι τῆς μέσης Εὐρώπης, ἕτεροι δὲ μορφᾷ θερμῶν κλιμάτων, αἵτινες ἔζων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πρὸ τῆς περιόδου τῶν παγετῶν, ἐξεδιώχθησαν πρὸς μεσημβρινωτέρους τόπους. Μόνον ὁ ἐν τῷ μεταξὺ ἐμ-

Σημ. (1) Ἀμάρτημα μέγα καὶ φοβερὸν εὖρεν ὁ κριτὴς τῶν γεωγραφικῶν τοῦ 1887, ὅτι τὴν λέξιν ΚΛΙΜΑ γράφω κ λ ι μ α καὶ ὄχι κ λ ῖ μ α. Δυστυχῶς ἠγγόνουν τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην καὶ ἔγραψα ὡς γράφουσι τὰ λεξικά μου. Ἐπίσης ἐκακίσθη, διότι ἔγραφον Λ α ὑ ρ ι ο ν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ γράψω Λ α ὑ ρ ε ι ο ν. Θ ἀ ν ἄ σ ι μ α ἄ μ α ρ τ ῖ μ α τ α ! Ἰδοὺ δὲ καὶ δείγμα κρισολογίας: «ἀντὶ τὸ κ λ ῖ μ α γ λ υ κ ὑ τ ε ρ ο ν γράφε (λέγει ὁ ΣΟΦΟΣ) κ λ ῖ μ α ἡ δ ὑ τ ε ρ ο ν.» (σελ. 137), — ἀντὶ ἡ σ ὑ χ ο υ γράφε ἡ ρ ἔ μ ο υ (σελ. 133). — «Οἴτη (Καταβόθρα)». Σπανιώτατα (λέγει ὁ κύριος) Καταβόθρα, τὸ δὲ συνηθέστατον Καταβόθραι πληθυντικῶς. Δάθη καὶ αὐτὰ διὰ τὰ κάμη φ ι γ ο ῦ ρ α ν ὁ δεινὸς Ἑλληνιστὴς!! Ἐν στενῇ κεφαλῇ τοιαῦται σχολαστικὰ καὶ μωρὰ λεπτολογίαι δύνανται νὰ ὑπάρχωσι.

φανισθεὶς ἄνθρωπος ἐγνώριζε νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς κλιματολογικῆς ἀντιδράσεως καὶ νὰ διακρίνῃ ἐν τῷ τόπῳ. (ἔπ:ται)

Η· ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ὑπὸ Χ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ ἱατροῦ

(Ἀπάντησις εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Philippson
γραφέντα)

(Συνέχεια τοῦ προηγ. φύλλου)

Ἐκ τῆς κρίσεως ταύτης ἡμέρας, λέγει ὁ κ. Philippson (σ. 4), ἀρχεται ἡ ὑποχώρησις τοῦ σλαβισμοῦ καὶ ἡ ἐκ νέου νικηφόρος ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αἱ ἐπόμεναι ἑκατονταετηρίδες ἔχουσι μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν ἐθνογραφίαν τῆς χερσονήσου· εἶνε ὁ χρόνος τοῦ ἐν μέρει μὲν πολεμικοῦ, ἐν μέρει δ' εἰρηνικοῦ ἐξελληνισμοῦ καὶ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Σλαύων. Μετὰ τὴν ἐν Πάτραις μάχην, μέγα μέρος τῶν Σλαύων ἐγένετο ὑποτελὲς τῇ ἐκκλησίᾳ, πολυάριθμοι δ' Ἕλληνες ἢ ἐξελληνισθέντες ἀποικοί, ἐξ ἅπαντος τοῦ βυζαντιανοῦ κράτους, ἐγκατέστησαν ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν κατεχομένῃ χώρᾳ. Ἐν ἀπάσῃ τῇ Πελοποννήσῳ ἐπεδιώχθη μετὰ ἧλθου ὁ προσπλυτισμὸς τῶν ἐθνικῶν Σλαύων εἰς τὸν χριστιανισμὸν, ἰδίως διὰ τῆς ἰδρύσεως μοναστηρίων. Ἐπὶ αὐτοκράτορος Θεοφίλου (829—842) (γράφει Μιχαὴλ τοῦ Γ'), ἐπανέστησαν ἅπαξ ἔτι οἱ Σλαῦοι μανιώδεις, πλὴν τῷ 849 ὑπετάγησαν ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Θεοκτίστου, πλὴν τῶν Μυλιγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν. Οἱ Σλαῦοι κατατετυμμένοι, ἕνεκεν τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τῆς χώρας, μὴ προσερεϊδόμενοι ἐπὶ μείζονός τινος πόλεως, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν ἐπὶ μακρὸν τοῖς Ἕλλησιν, οἵτινες διὰ τῆς κεντρικῆς ἐν Βυζαντίῳ κυβερνήσεως αὐτῶν, διὰ τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτικοῦ αἰσθήματος, τῆς διωργανωμένης Ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ τῆς ὑψηλοτέρας ἀναπτύξεως, τοσοῦτον ἐπισπῶν ἐπλεονέκτουσαν αὐτῶν. Ἐπὶ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Α'. (867—886) συνεπληρώθη ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαύων καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον, πλὴν τοῦ Ταυγέτου. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἄνδρες Μανιάται, οἵτινες ἕως τότε ἐνέμενον πιστοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν θρησκείαν, ὄφειλον ν' ἀσπασθῶσι τὸν χριστιανισμόν. Μόνον αἱ φυλαὶ τῶν Μυλιγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν ἐξενικήθησαν ὀριστικῶς τῷ 940, ἐγένοντο φόρου ὑποτελεῖς καὶ ἐξηναγκάσθησαν εἰς παραδοχὴν τοῦ χριστιανισμοῦ.... Ἐν Ἠλείᾳ εὐρίσκομεν εἰσέτι τοὺς Σλαῦους περὶ τὰ τέλη τῆς 10ης ἑκατονταετηρίδος· ὅτε δ' ἐπὶ ἔλθον οἱ Φράγγοι, ἢ ἐξωθήθησαν οὗτοι ἢ ἐξελληνισθησαν, διότι ἀπαντῶμεν αὐτοὺς ἀκολούθως περιορισμένους ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σκόρτων (τῇ σημερινῇ Κορτυνίᾳ),